

โรงพยาบาลหนองม่วงไข่

ป้องกันก่อนรักษา บริการด้วยใจ

ตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนภูมิภาค

ตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนภูมิภาค
โรงพยาบาลหนองม่วงไข่

ผู้จัดพิมพ์ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
พิมพ์ครั้งแรก : มีนาคม 2556
จำนวนพิมพ์ : 3,000 เล่ม
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์เทพปัญญานิสย์
10/2 หมู่ 11 ซอยเพชรเกษม 60
แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160
โทรศัพท์ 0-2455-9468-70 แฟกซ์ 0-2455-9472

โรงพยาบาลหนองม่วงไข่
เลขที่ 329 หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำร้อน อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ 54170
โทร. 0-5464-7458 ถึง 9

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานงบประมาณ กระทรวงมหาดไทย กองทัพอากาศ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้จัดให้มีการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ตัวอย่างความสำเร็จของบุคคล ชุมชน และองค์กรภาครัฐและธุรกิจ ที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตการพัฒนาชุมชน และการบริหารจัดการองค์กร จนประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

จากการประกวดผลงานฯ ที่ผ่านมา โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ ตำบลน้ำริด อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ในส่วนภูมิภาค ซึ่งเหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างให้แก่โรงพยาบาลอื่นๆ รวมทั้งผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ความสำเร็จของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ สำนักงาน กปร. จึงพิจารณาเห็นควรให้โรงพยาบาลหนองม่วงไข่เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยในเบื้องต้นสำนักงาน กปร. ได้จัดพิมพ์หนังสือการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ในส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นคู่มือให้ผู้สนใจได้มองเห็นภาพการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารหน่วยงาน/องค์กร

สุดท้ายนี้ สำนักงาน กปร. ขอขอบคุณโรงพยาบาลหนองม่วงไข่เป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและรูปภาพในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ในส่วนภูมิภาค ของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐที่สนใจการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ
เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

จากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติในโรงพยาบาล

โรงพยาบาลหนองม่วงไข่เริ่มก่อตั้งเป็น
โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง ในเดือนพฤศจิกายน
2536 มีพื้นที่ ประมาณ 30 ไร่ โดยได้พื้นที่จาก
ราชพัสดุ ตั้งอยู่เลขที่ 329 หมู่ 4 ตำบลน้ำรัด อำเภอ
หนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ เริ่มเปิดให้บริการครั้งแรก
เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2526 และในปี 2540
ได้ยกฐานะเป็นโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง
ประชากรที่อยู่ในการดูแลด้านสุขภาพจำนวนประมาณ
20,000 ราย ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและเด็ก
ประชากรวัยแรงงานไปทำงานต่างถิ่น

แรงจูงใจในการน้อมนำแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในองค์กร

1. เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้สารเคมีในการทำลายเชื้อที่มีผลกระทบต่อระบบบำบัดน้ำเสีย เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนผู้ป่วยและชาวบ้านใกล้เคียง
2. ชุมชนบริเวณโดยรอบมีการใช้สารเคมีในการเกษตร มีสารพิษตกค้าง เกิดปัญหาการเจ็บป่วยจากการทำการเกษตร เช่น ผื่นคันบริเวณผิวหนัง แผลหายช้า และมีการลู่กลาม
3. โรงพยาบาลมีพื้นที่ว่างเปล่าเป็นจำนวนมากแต่ปลูกพืชไม่ได้ผลดี เนื่องจากปัญหาดินที่ไม่มีคุณภาพ ปี 2548 โรงพยาบาลเริ่มต้นกิจกรรมชมรมเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นต้นแบบของการออกกำลังกายส่งเสริมสุขภาพ โดยส่งบุคลากรเข้าร่วมอบรมกับวิทยาลัยเกษตรเด่นชัยเพื่อนำความรู้มาทำกิจกรรมในโรงพยาบาล หลังจากนั้นได้มีการรวมกลุ่มของบุคลากรที่ชอบและรักต้นไม้ มีการเริ่มต้นใช้จุลินทรีย์ EM เพื่อการเตรียมดินปลูกพืช การเลี้ยงปลาในบ่อดิน โดยใช้การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล

โรงพยาบาลวิถีชีวิตเพียง บริการมีคุณภาพจุดญาติมิตร มุ่งสู่คุณภาพชีวิต

พอประมาณ

- มีนโยบายการบริหารงานแบบเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร
- ยึดหลักการ บริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดี มุ่งหวังให้เกิดการบริการงานที่ดี มีประสิทธิภาพ โรงพยาบาลดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสม
- การจัดการด้านสาธารณสุขและการพัฒนาคุณภาพการเป็นไปตามบริบทของโรงพยาบาลและชุมชนโดยรอบ
- การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

มีเหตุผล

- การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
หลักนิติธรรม – ระเบียบ กฎหมาย
หลักคุณธรรม – พรหมวิหาร 4
    ขรรยาวาสนธรรม
หลักความโปร่งใส – ตรวจสอบได้
หลักความรับผิดชอบร่วมกัน
หลักการมีส่วนร่วม – สามัคคีธรรม
    สาธารณนิยธรรม
หลักความคุ้มค่า – ประสิทธิภาพ
    คุ้มค่าสูงสุด

มีภูมิคุ้มกัน

- มีมาตรฐานความประพฤติ (ศีล) เพื่อลดความอยาก พอตีในคำพูด พอตีในกาปฏิบัติ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
- มีจิตใจที่บริสุทธิ์ – สมานิ เจริญสติ (อินทรีย์สังวร) มีหิริโอตตปะสละ อายเกรงกลัวต่อบาป)
- ดำรงตนให้มีเศรษฐกิจที่สามารถให้ตนเองอยู่ได้ ครอบครัวอยู่ได้ (ควบคุมรายจ่าย อดหมั้น-ใช้ปัญญา)
- พิจารณาคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม (ใช้ในเรื่องที่จำเป็น)
- ใช้จ่ายให้พอดีกับรายได้

เงื่อนไขความรู้

- ส่งเสริม/สนับสนุนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต
- สนับสนุน/ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่ดี
- จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน/การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเป็นคลังความรู้ที่บุคลากรสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง
- พัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

เงื่อนไขคุณธรรม

- ผู้บังคับบัญชาบริหารงานโดยใช้หลัก พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา)
- ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานโดยใช้หลักจรรยาบรรณ 4 (สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ)
- ใช้หลักศีล 5 เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน เพื่ออยู่ร่วมกันในองค์กร ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม

๓ ระดับของการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับ 3 ขั้นก้าวหน้า-ระดับสังคมประเทศ

ระดับ 2 ขั้นก้าวหน้า-ระดับชุมชน เครือข่าย

ระดับ 1 ขั้นพื้นฐาน-เน้นระดับบุคคลและองค์กร

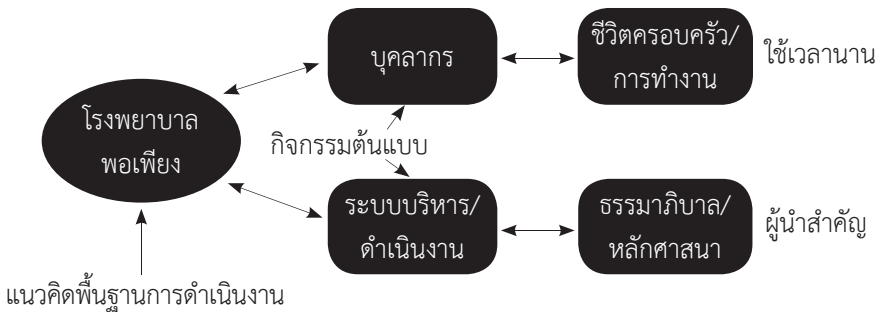
วัตถุประสงค์

1. นำมาปรับใช้ในการบริหารโรงพยาบาลเพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดี เกิดความสมดุลด้านงบประมาณ สามารถจัดบริการด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนได้อย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ

2. สร้างองค์กรให้เป็นต้นแบบด้านสุขภาพ และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (การเป็นโรงพยาบาลพอเพียง) โดยทำกิจกรรมต้นแบบด้านต่างๆ บูรณาการไปร่วมกับงานประจำ เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักแก่บุคลากร รวมไปถึงการเผยแพร่ให้แก่ประชาชนทั่วไป ผู้สนใจชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เข้ามาเรียนรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในครัวเรือนให้เกิดความงอกงามขึ้นในสังคม ประชาชนเกิดสุขภาวะที่ดี

3. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการคิดแก่บุคลากรเพื่อให้สามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครัวเรือนเพื่อช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่บุคลากร

ระดับ 1 ขั้นพื้นฐาน-เน้นระดับบุคคลและองค์กร

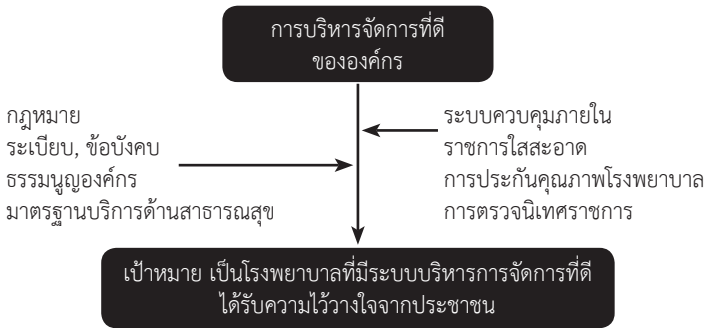

การดำเนินงานระดับองค์กร

ด้านการบริหารงาน

โรงพยาบาลหนองม่วงไข่มีนโยบายในการบริหารงานแบบเน้นการมีส่วนร่วมของทีมงานและเปิดรับฟังข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล โดยยึดแนวนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งหวังให้เกิดการบริการงานที่ดีมีประสิทธิภาพ บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ประพฤติตนอยู่ในศีล ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงองค์กร ดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสมตามบริบท

ด้านการบริหารงบประมาณ

โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์การเกิดปัญหาความไม่สมดุลด้านงบประมาณตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2547 ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิรูประบบสุขภาพ ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของโรงพยาบาลอยู่ในสัดส่วนร้อยละ 70 โรงพยาบาลจึงมีการปรับระบบบริหารงบประมาณ โดยใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด ทั้งนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

- การบริหารงบประมาณแบบยืดหยุ่นโดยใช้ข้อมูลสภาพคล่องทางการเงินและแผนการใช้จ่ายเงินบำรุง เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจ
- จัดลำดับความสำคัญของการใช้งบประมาณโดยให้ความสำคัญกับการใช้งบประมาณเพื่อการให้บริการแก่ผู้ป่วยเป็นลำดับแรก
- มีความโปร่งใสในการใช้งบประมาณโดยใช้กลไกการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือกำกับ

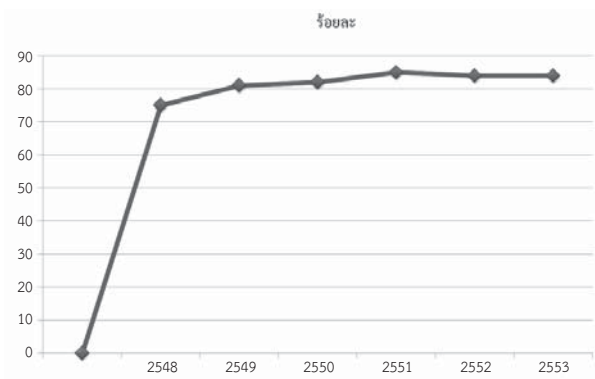
การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น

ระดับความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของหน่วยงานภาครัฐด้านการบริการ (เบื้องต้น)

ประเด็นหลัก	ระดับการประเมิน (ค่าเฉลี่ย)	
	2554	2554
ด้านนโยบาย/ผู้บริหาร	3.3	4
ด้านข้อมูลข่าวสาร	3.5	4
ด้านระบบตรวจสอบการทำงานภายในองค์กร	3.7	4
ด้านระบบการรับเรื่องร้องเรียน	4.6	4
ด้านระบบการให้บริการ	4	4.3
ภาพรวมระดับการดำเนินการศูนย์ราชการใสสะอาด	3.8	4.1

การประเมินตนเองโดยใช้เกณฑ์จากคู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสในองค์กร สำนักงานกพ.

ผลการประเมินระบบควบคุมภายใน ตามเกณฑ์ตรวจสอบภายใน ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

การดำเนินงานระดับบุคลากร

การดำเนินงานใช้แนวคิดการนำหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” โดยใช้ “คน” เป็นศูนย์กลาง สร้างกิจกรรมต้นแบบเสมือนเป็นโรงเรียนที่ป่มเพาะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่บุคลากร” เริ่มจากสร้างความตระหนักแก่บุคลากรและเป็นต้นแบบแก่ชุมชน โดยกิจกรรมต้นแบบในโรงพยาบาล ได้แก่

1. การผลิตน้ำยาอเนกประสงค์และผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับชีวิตวิถี

กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดการใช้สารเคมีในกิจกรรมต่างๆ ของโรงพยาบาล โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน Biological Way of Life for Sustainable Development ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำยาอเนกประสงค์ ปู่จุลินทรีย์แห้ง (โบกานิดิ) การผลิตสโตว์สำหรับพ่นไล่แมลง จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า

- มูลค่าการใช้วัสดุทำความสะอาดและน้ำยาฆ่าเชื้อ 31,313 บาท/ปี
- มูลค่าการใช้ยาอเนกประสงค์ 3,066.75 บาท/ปี
- การใช้ยาอเนกประสงค์จากเปลือกผลไม้ทดแทนวัสดุทำความสะอาดและน้ำยาฆ่าเชื้อโรคสามารถลดค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาลลงได้ 28,246.25 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 90.21

2. การปลูกผักปลอดสารพิษใช้ในโรงครัวหมูนเวียนตามฤดูกาล

โรงครัวของโรงพยาบาลมีการปลูกผักปลอดสารพิษหมุนเวียนตามฤดูกาล สำหรับให้บริการอาหารแก่ผู้ป่วยและบุคลากรจำนวนมากกว่า 15 ชนิด พี่ซผักสวนครัวปลอดสารพิษที่ปลูกบริเวณโดยรอบโรงครัวของโรงพยาบาล ใช้ปุ๋ยมูลอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมี มุ่งเน้นการ “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก”

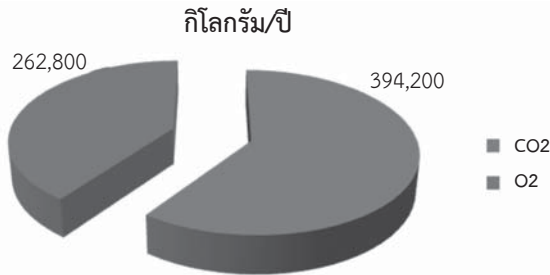

3. การจัดทำสวนสมุนไพรและขึ้นทะเบียนและอนุรักษ์พันธุ์พืช

สร้างแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจและนักเรียนนักศึกษา โรงพยาบาลสามารถรวบรวมและขึ้นทะเบียน ได้จำนวน 150 รายการ

4. การรณรงค์เพิ่มพื้นที่สีเขียวในโรงพยาบาล

กิจกรรมการปลูกต้นไม้เพิ่มเติมทั่วบริเวณโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ต้นไม้มขนาดใหญ ต้นไม้ขนาดกลาง และต้นไม้มขนาดเล็ก จากการสำรวจในปีงบประมาณ 2553 พบว่าโรงพยาบาลมีต้นไม้มขนาดกลางถึงใหญ่ 50 ชนิด รวม 895 ต้น คิดเป็นพื้นที่สีเขียวในโรงพยาบาล 4,990 ตารางเมตร สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ได้ 3.9 ตัน/ปี หรือประมาณ 90 กิโลกรัม/ชั่วโมง และผลิตออกซิเจนได้ 2.6 ตัน/ปี หรือประมาณ 60 กิโลกรัม/ชั่วโมง

แผนภูมิวงกลมแสดงปริมาณก๊าซออกซิเจนที่ผลิตได้และปริมาณการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของต้นไม้ในบริเวณโรงพยาบาลของม่วงไข่ อ้างอิงจากเอกสารแนะนำการเพาะชำกล้าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตนครศรีธรรมราชกรมป่าไม้

5. การคัดแยกและรีไซเคิลขยะ

เป็นกิจกรรมเพื่อการลดปริมาณขยะในโรงพยาบาล โดยแบ่งประเภท ขยะเป็น 4 ประเภท ได้แก่

ขยะทั่วไป : ถูสดำ นำไปกำจัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบล

ขยะติดเชื้อ : ถูแดง นำไปกำจัดโดยบริษัทเอกชน (สถานีนอนามัยโรงพยาบาลไปจัดเก็บเพื่อนำไปกำจัดพร้อมกัน) ปริมาณขยะติดเชื้อที่ส่งกำจัด 2,880 กิโลกรัม/ปี

ขยะอันตราย : ถูสีเทา นำไปกำจัดโดยหลุมทิ้งขยะอันตราย

ขยะ Recycle : นำกลับมาใช้ เช่น กระดาษ, กล่อง, ขวดน้ำ นำไปจำหน่าย เช่น ขวดน้ำเกลือ, พลาสติก, กล่องกระดาษ, กระดาษที่ไม่ใช้แล้ว

6. กิจกรรม carpool

กิจกรรมลดการใช้น้ำมันของบุคลากรที่เดินทางไปกลับระหว่างโรงพยาบาล-บ้าน โดยโรงพยาบาลจัดรถรับส่งเจ้าหน้าที่และบุตรหลานสามารถลดจำนวนรถที่ขับไปกลับได้เฉลี่ย 10 คัน ประหยัดค่าน้ำมันรถได้ เฉลี่ย 1,500 บาท/คน/เดือน รวม 15,000 บาท /เดือน นักเรียนประหยัดค่ารถได้คนละ 200 บาท/คน/เดือน รวม 2,000 บาท ภาพรวมสามารถลดค่าใช้จ่ายของบุคลากรลงได้ 20,400 บาท/เดือน นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า การเดินทางไปกลับของบุคลากรใช้น้ำมันเฉลี่ย 4 ลิตร/คน/วัน บุคลากรที่โดยสารรถตู้โรงพยาบาล 10 คน ประหยัดน้ำมันได้ 40 ลิตรต่อวัน ในภาพรวมพบว่า สามารถลดปริมาณการใช้น้ำมันได้ 10,000 ลิตร/ปี และลดการปล่อยสารพิษสู่บรรยากาศ 181 กิโลกรัม/ปี (อ้างอิงจาก มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรถยนต์ ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ ดีเซลเฉพาะด้านความปลอดภัย : สารมลพิษจากเครื่องยนต์ ระดับที่ 6)

7. การเลี้ยงสัตว์แบบชีวภาพ (ไก่, เป็ด, ห่าน, ปลา, กบ, หมู, วัว, ไล่เดือน)

กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่เน้นการเลี้ยงแบบธรรมชาติ เลี้ยงการใช้สารเคมี โดยใช้จุลินทรีย์ขยาย EM คลุกผสมกับแกลบหรืออาหารอื่นๆ ให้สัตว์กิน

8. การปลูกหญ้าแฝกจำนวน 5,000 ต้น

กิจกรรมการเพิ่มสร้างคุณภาพดินเป็นแหล่งขยายพันธุ์แฝก และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับบุคลากรและผู้สนใจ การทำกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร สร้างการเรียนรู้ และตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปลูกหญ้าแฝกบริเวณรอบบ่อบำบัดเนื่องจากดินบริเวณรอบบ่อไม่มีคุณภาพเป็นลูกรังปนหิน

9. การแก้ปัญหาระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาล โดยใช้ระบบธรรมชาติบำบัด เช่น การบำบัดน้ำเสียโดยใช้ต้นพุทธรักษา ปัจจุบันกำลังรอการติดตั้งกั้นขั้วพัฒนาจากมูลนิธิชัยพัฒนาเพื่อช่วยเพิ่มปริมาณออกซิเจนในน้ำ

10. การทำปุ๋ยหมักจากกิ่งไม้เหลือใช้

11. การทำและใช้ก๊าซชีวภาพ ทดแทนก๊าซหุงต้มในโรงอาหารของโรงพยาบาล

12. การทำบัญชีครัวเรือนและการจัดโครงการออมเงินเพื่อวันเกษียณของบุคลากรในโรงพยาบาล

จากการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2551 มาเป็นระยะเวลา 2 ปี พบว่าสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ดีขึ้น ต้นไม้มีความสวยงามและโตเร็วขึ้น สภาพดินดีขึ้น เกิดผลผลิตที่เป็นผลพลอยได้จากการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีผักไว้ประกอบอาหารในโรงครัวของโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่สามารถเก็บผลผลิตจากแปลงผักไปบริโภค และมีผลไม้ตลอดปีสามารถหมุนเวียนรับประทานได้แก่ มะละกอ มะม่วง ฝรั่ง มะเฟือง ละมุด ส้มโอ พุทรา ขนุน กล้วยสายพันธุ์ต่างๆ ที่รวบรวมไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผลผลิตจำนวนมาก ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ทุกคนช่วยกันดูแลและเกิดการแบ่งปันกันในโรงพยาบาล หรือจำหน่ายให้บุคลากรในราคาย่อมเยา นอกจากนี้ สวนผลไม้และไม้ยืนต้นที่เจริญงอกงาม ยังทำให้ภูมิทัศน์โดยรวมของโรงพยาบาลสวยงามขึ้นเป็นที่สำหรับผ่อนคลายของผู้ป่วยและที่พักผ่อนของญาติผู้ป่วย

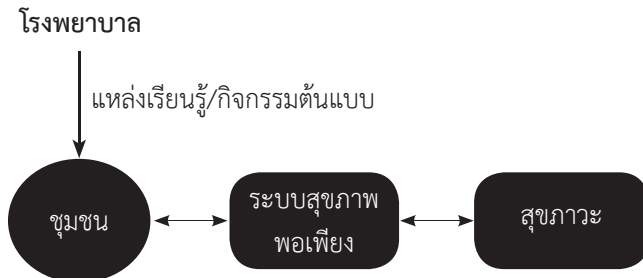
นอกจากนี้ การดำเนินงานของโรงพยาบาลยังใช้หลักศาสนาเป็นเครื่อง
 กลุ่มเกลียดใจ เกิดการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีและเป็นข้าราชการที่ดี
 โดยมีการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลที่เอื้อต่อการเข้าถึงหลักธรรม
 ทางพระพุทธศาสนาและการปฏิบัติ

ผลการสำรวจเรื่องสมาธิบำบัดในกลุ่มบุคลากรในโรงพยาบาล

หมวด	การปฏิบัติของบุคลากร (ร้อยละ)		
	ปีงบประมาณ 2552	ปีงบประมาณ 2552	ปีงบประมาณ 2552
หมวดทาน (การทำบุญตักบาตร/การร่วมกิจกรรม ทางศาสนา/การบริจาคทรัพย์/การปล่อยสัตว์)	84.64	90.23	100
หมวดศีล (การจัดกิจกรรมรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม/ การส่งเสริมการดูแลสุขภาพของตนเอง/การปลูกต้นไม้)	81.2	94.19	100
หมวดภาวนา (การสวดมนต์/นั่งสมาธิ/แผ่เมตตา/ ฟังธรรมะบรรยาย/การออกกำลังกายยืดเหยียด กล้ามเนื้อ)	47.08	83.23	89.52
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	70.97	89.21	96.52

ระดับ 2 ชั้นก้าวหน้า – ระดับชุมชน เครือข่าย

แนวคิดในการดำเนินงาน

แนวคิดในการดำเนินงาน

โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ได้ดำเนินงานสร้างโรงพยาบาลให้เป็นแหล่งเรียนรู้กิจกรรมต้นแบบที่มีประสิทธิภาพ และมีนโยบายการดำเนินงานที่จะขยายผลการพัฒนาไปสู่ระดับชุมชน เครือข่ายดังนี้

1. กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ให้แก่บุคลากรของโรงพยาบาล เพื่อนำไปขยายผลสู่ระดับครัวเรือน เช่น

- การศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยได้ศึกษาความรู้ด้านการเกษตรแบบผสมผสาน การทำน้ำส้มควันไม้ และการเพาะเห็ด

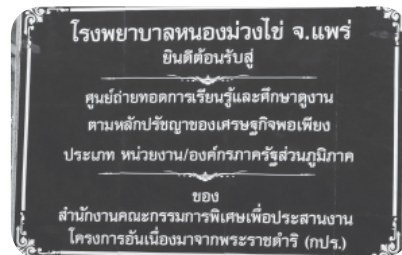
- การศึกษาดูงานที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและกรรมชาติ และอนุรักษ์ธรรมชาติ จนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างต้นแบบของการทำทะเบียนพันธุ์พืชของโรงพยาบาล

- การศึกษาดูงานเกษตรกรรมธรรมชาติสวนลุงนิล

- การจัดกิจกรรมเรื่องเล่าในวันประชุมประจำเดือนของโรงพยาบาล ส่งเสริมการบอกต่อสิ่งที่ดี

- การจัดทำคลังความรู้ (บันทึกการเรียนรู้) ทั้งในรูปแบบแฟ้มเอกสารและจัดทำลงบนเว็บไซต์ของโรงพยาบาล

2. การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการนำความรู้ด้านชีววิถีไปเผยแพร่แก่สาธารณชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนเกิดแรงบันดาลใจ และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจากการเผยแพร่การดำเนินงานของโรงพยาบาล เช่น การจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความรู้ด้านชีววิถี โดยได้รับความสนใจและการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้เข้าเยี่ยมชม และมีหลายคณะหลายหน่วยงานเข้ามาขอศึกษาดูงานที่โรงพยาบาล

3. การสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการและเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้แก่หน่วยงาน ชุมชน โรงเรียน และกลุ่มต่างๆ ที่สนใจ ในลักษณะการทำกิจกรรมต้นแบบต่างๆ ในโรงพยาบาลร่วมกัน เพื่อนำไปขยายผลเกิดเครือข่ายด้านการนำชีวิวิถีและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีหน่วยงาน ชุมชน โรงเรียน และกลุ่มต่างๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานมากมาย

4. การปลูกฝังจิตสำนึกและการอนุรักษ์รักษารักรธรรมชาติ ให้แก่เยาวชนในชุมชน โดยการบูรณาการกับงานด้านสาธารณสุข เช่น การปั่นจักรยานไปปล่อยปลาลงแม่น้ำ กิจกรรมพันท์ถุงผ้าด้วยตัวเองใช้ทดแทนถุงพลาสติก กิจกรรม “โครงการเยาวชนน้ำรัต รักรักษา รักรักษา รักรักษา” การให้ความรู้ด้านการป้องกันโรคติดต่อกิจกรรมนำเยาวชนไปปลูกต้นไม้บริเวณหนองน้ำในชุมชน เป็นต้น

5. จัดทำศูนย์การเรียนรู้ชีวิวิถี ร่วมกับวิทยาลัยเกษตรเด่นชัย และศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงาน กปร.

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

ด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตการปฏิบัติงาน

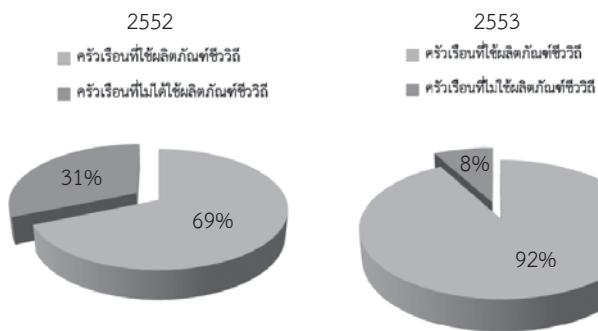
- เริ่มเห็นประโยชน์แห่งการพึ่งตนเองได้จากการปฏิบัติงานและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ใช้ทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- การดำเนินงานด้านต่างๆ อยู่บนพื้นฐานของความพอดี
- คิดอย่างสร้างสรรค์และทำงานร่วมกันเป็นทีม

ด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองและครอบครัว

นำเอากิจกรรมต้นแบบผลิตไปใช้ในครัวเรือน ซึ่งโรงพยาบาลได้มีการสำรวจพฤติกรรมในครัวเรือนของบุคลากรในปีงบประมาณ 2552 และ 2553 พบว่ามีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ผลิตภัณฑ์ชีววิถีในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ได้แก่ การทำน้ำยาอเนกประสงค์และปุ๋ยจุลินทรีย์แห้ง (โปกากฉิ)

นอกจากนี้ พบว่าผลพลอยได้คือ สามารถลดการใช้สารเคมีในสิ่งแวดล้อมได้ รายการสารเคมีที่ลดการใช้ในครัวเรือน ได้แก่ น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยาซักผ้า/ผงซักฟอก น้ำยาล้างรถ สบู่ แชมพู ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้อย่างน่าพึงพอใจ และผลลัพธ์ด้านอื่นๆ ที่เกิดขึ้นตามมาจากการเรียนรู้ การปลูกจิตสำนึก ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ยังมีการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมขึ้นในครัวเรือนของบุคลากร เช่น การคัดแยกขยะชาย การประหยัดน้ำ ไฟฟ้า และน้ำมัน การปลูกผักกินเอง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

ระดับ 3 ชั้นก้าวหน้า – ระดับสังคม ประเทศ

ความภาคภูมิใจของโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ที่ได้รับการยอมรับในระดับสังคมและประเทศ

1. รางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครั้งที่ 2 ปี 2553 มอบโดย สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2. รางวัลชนะเลิศการนำเสนอผลงาน “โรงพยาบาลสีเขียว” การประชุมวิชาการตลาดนัดความรู้ ศูนย์อนามัยที่ 10 เชียงใหม่ ประจำปี 2553 มอบโดย : ศูนย์อนามัยที่ 10 เชียงใหม่ กรมอนามัย

3. รางวัลชนะเลิศระดับประเทศการประกวดตามโครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเภทที่ 2 ปี 2553 ร่วมกับวิทยาลัยเกษตรเด่นชัย มอบ โดย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4. รางวัลชมเชย รางวัลคุณภาพการให้บริการประชาชน ประจำปี 2553 ประเภทนวัตกรรมการให้บริการ “กระบวนการรักษาพยาบาลด้วยแนวคิดระบบสุขภาพพอเพียง” มอบโดย สำนักงานพัฒนาระบบราชการ (กพร.)

5. ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์เรียนรู้รัฐสถานบริการสาธารณสุขตลอดโลกร้อน ประจำปี 2553 คัดเลือกโดย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

6. ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้และศึกษาดูงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค คัดเลือกโดย สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

7. รางวัลชนะเลิศอำเภอกวาคุมโรคเข้มแข็งแบบยั่งยืน ระดับเขตตรวจราชการที่ 16 ปี 2554

8. ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์เรียนรู้สถานบริการสาธารณสุขลดโลกร้อน ประจำปี 2554 คัดเลือก โดย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

9. รางวัลชนะเลิศระดับประเทศการประกวดตามโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเภท ที่ 2 ปี 2554 ร่วมกับวิทยาลัยเกษตรเด่นชัย

ความยั่งยืนในการดำเนินงาน “คนเป็นปัจจัยสำคัญ” แต่การสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ นั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและกระบวนการที่หลากหลาย สำหรับการบริหารองค์กร ผู้บริหารสูงสุดเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อน หากบุคลากรขององค์กรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้อย่างถูกต้องแล้ว องค์กรก็จะเกิดความผาสุกอย่างยั่งยืน

“โรงพยาบาลหนองม่วงไข่ขอก้าวเดินต่อไปบนเส้นทางแห่งความพอเพียง พร้อมเป็นหนึ่งในพลังในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติทั้งแผ่นดิน”

บทสรุป

ช่วงเวลาที่เข้ามาเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองม่วงไข่ ปี 2551 องค์กรแห่งนี้ ประสบปัญหาการเกิดภาวะหนี้สินจากการค้างชำระค่ายาและเวชภัณฑ์ เป็นเงินจำนวนหนึ่งซึ่งหากไม่ได้รับการช่วยเหลืออุดหนุนงบประมาณจากผู้บริหารในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและเพื่อนผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดแพร่แล้ว องค์กรแห่งนี้คงจะขับเคลื่อนลำบาก เมื่อมาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ประกอบกัน พบว่าปัญหาเกิดจากขณะนั้นเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ภาครัฐต้องปรับระบบการบริหารงานและจัดสรรงบประมาณตามเงื่อนไข

การปฏิรูประบบราชการ ระบบการประกันสุขภาพของประเทศมีการเปลี่ยนแปลง การจัดสรรงบประมาณแนวใหม่ ทำให้โรงพยาบาลหนองม่วงไขปรับตัวไม่ทัน เนื่องจากเงื่อนไขของประชากรที่ขึ้นทะเบียนมีจำนวนน้อยกว่าประชากรที่โรงพยาบาลต้องบริการด้านสุขภาพ ทำให้เกิดความไม่สมดุลด้านงบประมาณ นอกจากนี้ พบว่าปัญหาสุขภาพในพื้นที่ ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลรักษาการส่งเสริมสุขภาพเป็นสำคัญ ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่ทำไร่ ทำนา ปลูกพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์ มีการใช้สารเคมี ส่งผลให้เกิดการสะสมของสารพิษในร่างกาย ประกอบกับประชากรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง มีปัญหาโภชนาการดิบ สุกบูหรี ดื่มน้ำสะอาดให้ความสำคัญกับการออกกำลังกายน้อย ทำให้พบผู้ป่วยรายใหม่ในแต่ละปีเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคมะเร็ง ฯลฯ

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงได้ศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเกิดความคิดว่าหากองค์กรแห่งนี้มีระบบการบริหารและดำเนินงานโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ จะสามารถช่วยแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งในระดับองค์กรและชุมชนได้ จึงเริ่มการนำองค์กรไปในเส้นทางแห่งความพอเพียง โดยการกำหนดนโยบายให้บุคลากรทำกิจกรรมต่างๆ ให้บุคลากรได้ปฏิบัติ ได้ตระหนักรู้ด้วยตนเอง จนสุดท้ายสามารถเข้าใจได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับทุกสาขา วิชาชีพ ทุกองค์กร ทุกชุมชน ตลอดจนถึงทุกครัวเรือน ซึ่งหากสามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้เกิดความผาสุกอย่างยั่งยืน

ลำดับ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน กปร.	ประเภท	จังหวัด	โทรศัพท์
1	นางคอสหมี แลแมน	ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล	นราธิวาส	08 9295 1198
2	นายแสนหมั่น อินทรไชยา	ประชาชนทั่วไป	อุดรธานี	08 6167 8524
3	นายสมพงษ์ พรมผล	ประชาชนทั่วไป	พังงา	08 9593 8193
4	นายสุพจน์ โคมณี	ประชาชนทั่วไป	นครสวรรค์	08 1041 0911
5	ชุมชนบ้านดอแก้ว	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	พะเยา	08 9430 4286
6	ชุมชนบางรักน้อย	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	นนทบุรี	08 1316 0805
7	ชุมชนบ้านท่าเรือ	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	นครพนม	08 8335 5819
8	ชุมชนบ้านบางโรง	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	ภูเก็ต	0 7626 0090
9	นางเป็รียวจันทร์ ต๊ะตันยาง	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เชียงราย	08 1706 9687
10	นายจันทร์ที ประทุมภา	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	นครราชสีมา	08 9948 4737
11	นายสำรอง แดงพลับ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เพชรบุรี	08 9076 4325
12	นายประพันธ์ ศรีสุวรรณ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	แพร่	08 5252 2835
13	กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	พะเยา	08 1023 8350
14	กลุ่มส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านไทรใหญ่	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	นนทบุรี	08 0076 8989
15	กลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคุณธรรม	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	ยโสธร	08 8073 4277
16	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธ.ก.ส.)	หน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง	กรุงเทพฯ	0 2280 0180 ต่อ 2331-2
17	สำนักงานเทศบาลตำบลปลายพระยา	หน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค	กระบี่	0 7568 7141 ต่อ 112
18	เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง	หน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค	เพชรบุรี	08 9486 1509
19	โรงพยาบาลหนองม่วงไข่	หน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค	แพร่	0 5464 7458-9
20	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง	หน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค	บุรีรัมย์	0 4463 2101
21	บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	0 2335 4658
22	บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	0 2739 8000
23	บริษัท บารูม ดีไซน์ จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	กรุงเทพฯ	0 2683 7322-3
24	บริษัท แพลนครีเอชั่นส์ จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	ตรัง	0 7528 0200-9 ต่อ 157
25	บริษัท พรทิพย์ (ภูเก็ต) จำกัด	ธุรกิจขนาดย่อม	ภูเก็ต	0 7626 1555-6
26	บริษัท ของเดออีไทยออร์แกนิกฟูด จำกัด	ธุรกิจขนาดย่อม	สุพรรณบุรี	08 1489 9323

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์
แขวงบางซื่อ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 0-2447-8500-6
<http://www.rdpb.go.th>